

000824-2

Mezi lidská práva nepochybně náleží také právo na pravdu, ale je třeba jak tuto formulaci samou, tak především způsob, jak je chápána, důkladně prověřit. Jde totiž o právo, které pravdě nepředchází a proto nemůže být uplatňováno vůči pravdě. Ve vztahu k pravdě totiž člověk nemá žádné „právo“; nepominutelné a nikým nezpochybnitelné právo má na hledání pravdy, a to je právo, které může uplatňovat pouze ve vztahu k druhým lidem a ke všem lidským institucím bez výjimky. Toto právo, na něž se může odvolávat, je ve skutečnosti povinností druhých lidí, aby mu v jeho hledání pravdy a v naslouchání pravdě nebránili, aby mu nestavěli překážky, ale aby mu ani sugestivně nenapovídali tam, kde ho takové napovídání ve skutečnosti ruší v jeho soustředění. A toto právo (totiž zároveň povinnost těch druhých nepřekážet) je založeno v pravdě samé, kterou ovšem nikdo nemá, již nikdo nevlastní ani výhradně neobhospodařuje, nespravuje ani nedistribuuje. Takto pochopené právo na pravdu nemá tedy žádnou mez a nikdo nemá právo takové meze stanovovat. Proto také pro takto chápané právo na pravdu nekončí tam, kde začíná právo na pravdu těch druhých. Právě proto nepředchází právo na pravdu ani svoboda, neboť ta vskutku končí tam, kde začíná svoboda těch druhých. Pravda osvobozuje, ale svoboda nevede automaticky k pravdě. Podobně pozitivní právo má především osvobozovat, totiž právně zajišťovat svobodu občanů hledat a následovat pravdu jako „to pravé“, a to zákazem narušování tohoto práva z jiné strany, tj. ze strany jiných občanů, ale i všech institucí, včetně zákonů samých. Všude tam, kde pozitivní právo, tj. zákon, něco nařizuje, nesmí se to týkat základní svobody každého občana hledat a následovat (uplatňovat) pravdu.

(Písek, 000824-2.)